

Chiêm ngưỡng

TRỐNG ĐỒNG ĐÔNG SƠN TRONG SƯU TẬP KÍNH HOA (HÀ NỘI)

PGS.TS TỐNG TRUNG TÍN | CHỦ TỊCH HỘI KHẢO CỔ HỌC VIỆT NAM

Trống đồng Đông Sơn, di vật biểu trưng cho Văn minh Đông Sơn, Văn minh Văn Lang - Âu Lạc, Văn minh Việt Nam thời cổ đại khoảng trên dưới 2.500 năm cách ngày nay. Do đặc trưng báu vật vô giá như vậy, trống đồng Đông Sơn đã phân bố, lưu truyền ở khắp Việt Nam, Đông Nam Á và Nam Trung Quốc.

Sưu tập Kính Hoa có tới 3 trống đồng Đông Sơn lớn loại I Heger. Về hình thức, tự thân những chiếc trống này đã là Quốc bảo Việt Nam. Trên phương diện quốc gia, cả 3 trống đã được Nhà nước công nhận Bảo vật Quốc gia. Thật danh giá cho một nhà sưu tập tư nhân có tâm, có tầm với lịch sử - văn hoá - văn minh Việt Nam! Ngắm nhìn các trống Đông Sơn thuộc sưu tập Kính Hoa, ta như được thấy lại những hình ảnh sinh động nhất của nền văn minh ngàn xưa hiển hiện chân thật, sống động, chi tiết, rõ ràng.

Trống đồng Đông Sơn, trước hết là một nhạc khí quan trọng hàng đầu của văn minh Đông Sơn. Ngắm nhìn các trống Đông Sơn trong sưu tập Kính Hoa, ta như nghe âm vang đầu đầy tiếng trống Đông Sơn trong tâm thức Việt cổ với những lời ca tiếng hát du dương như lời một bài thơ cổ đã mô tả:

***"Đông cổ dữ Man ca
Nam nhân kỳ trại đờ"***

Cổ Giáo sư Trần Quốc Vượng tạm dịch:

***"Trống đồng của người Man
Người Nam sùng cầu cúng"***

Đó là nói tới chức năng giao tiếp giữa con người và thần linh của trống Đông Sơn.

Vào các thời kỳ lịch sử oai hùng của dân tộc Việt Nam, âm vang trống đồng gọi hào khí dựng và giữ nước của dân tộc như lời bài thơ Giao Châu hoàn cảm sự năm 1293 của

Trần Cương Trung (hay Trần Phú), sứ giả nhà Nguyên mô tả nỗi sợ hãi khi nghe tiếng trống đồng của vương triều Trần sau đại thắng Nguyên - Mông lần thứ ba (1288):

***"Kim qua ảnh lý đan tâm khổ
Đông cổ thanh trung bạch phát sinh"***

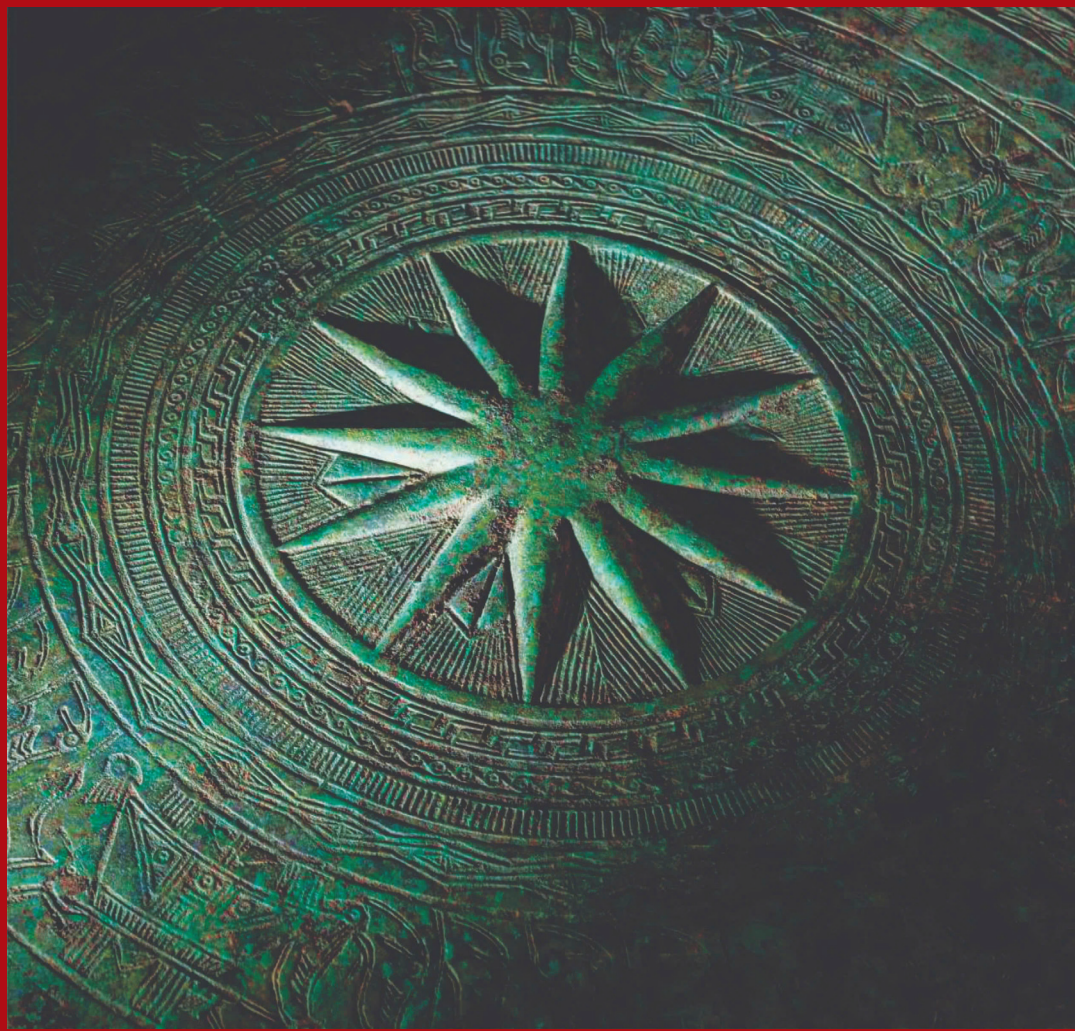
Nghĩa là:

***"Bóng loè giáo sắt lòng thêm đắng
Tiếng rộn trống đồng tóc đốm hoa"***

NHÀ SƯU TẬP **NGUYỄN VĂN KÍNH**

Trong lịch sử, hiếm có 1 nền văn minh nào, âm vang của 1 loại nhạc cụ được đưa vào thơ văn của đối thủ để diễn tả khí thế của cả 1 dân tộc đang bừng bừng khí thế chiến thắng như trống đồng. Bây giờ trống đồng thời Trần được phát hiện khá nhiều và được khảo cổ học xác định chắc chắn là truyền thừa của các thế hệ trống đồng Đông Sơn. Bởi vậy, có thể nói rằng âm vang trống đồng, âm vang Đông Sơn cũng là âm vang hào khí hơn 2.500 năm của dân tộc Việt Nam. Các trống Đông Sơn thuộc sưu tập Kính Hoa góp phần khơi gợi lại hào khí đó.

Nhưng không chỉ là bộ gõ để nghe, để cầu cúng, để thúc quân ra trận, trống Đông Sơn thuộc sưu tập Kính Hoa còn cho phép nhìn thấy những hình ảnh cực kỳ sống động của cuộc sống Đông Sơn, cuộc sống Việt cổ ngàn xưa.

Dáng trống đẹp, cân đối và vững chãi được tạo ra dựa trên trình độ đúc đồng điêu luyện. Bao năm qua, với mặt trống tròn, tang phình, lưng eo, chân choãi, trống đồng Đông Sơn đã làm say lòng đến mê mẩn bao lớp người nghiên cứu, say mê tìm tòi khám phá để phác lên bao ý tưởng khoa học không bao giờ cạn. Có nhà khoa học đã liên tưởng dáng trống Đông Sơn với dáng một mí nhân kiêu sa mà duyên dáng, huyền bí mà vẫn hết sức gần gũi

thân thương xuất phát từ thực tiễn của đời sống văn hóa Việt cổ thuần hậu, chất phác. Phù trên thân hình kiêu diễm đó là bộ "áo choàng" Đông Sơn lộng lẫy những hoa văn phong phú, đa dạng, tầng tầng lớp lớp phản ánh cuộc sống Đông Sơn. Đó là một vùng non sông cẩm tú có đồng bằng (chim Lạc bay), có rừng núi (thú 4 chân), có đầm lầy (cá sấu), có biển khơi (cá biển, sam). Trong đất nước tươi đẹp đó, người Đông Sơn được mô tả rất nhiều. Có những người trang phục gọn gàng đang cầm giáo hoặc rìu, có những người trang phục cầu kỳ đang múa hoặc biểu diễn nhạc cụ, có những người ăn mặc gọn ghẽ đang bơi thuyền, có những nhóm người đang ăn mặc hóa trang được xếp thành dãy nhảy múa, có những người đang thực hiện nghi lễ phồn thực. Đáng chú ý, trong khi thể hiện người Đông Sơn với các hoạt động cụ thể, hoa văn Đông Sơn trên các trống đồng còn thể hiện những con thuyền và những ngôi nhà Đông Sơn. Đó là những ngôi nhà sàn có hai hồi mái với 2 đầu dốc cong lên, gợi nhớ hình ảnh con thuyền gắn liền với đời sống sông nước và đời sống văn hóa tinh thần của họ. Những ngôi nhà này nay vẫn còn khá nhiều ở các bộ tộc (Indonesia), những người vốn có nguồn gốc xa xưa với các tộc người Việt cổ thời Đông Sơn ở Việt Nam.

Trong tổng thể, hoa văn Đông Sơn trên các trống Đông Sơn đều được sắp xếp cân xứng, hài hòa với nhiều kiểu bố cục linh hoạt (bố cục hướng tâm, bố cục theo băng dải, bố cục đối xứng, bố cục nhiều tầng nhiều lớp...) hướng vào hình tượng Mặt Trời trung tâm. Tất cả hoa văn động vật đều có chiều vận động xoay ngược chiều kim đồng hồ xoay quanh Mặt Trời trung tâm. Các nhà nghiên cứu Việt Nam và thế giới đều nhận ra đó là biểu hiện của tín ngưỡng thờ thần Mặt Trời của cư dân nông nghiệp vùng trồng lúa nước. Đó cũng là toàn cảnh lễ hội cầu mùa của xã hội Đông Sơn. Đồng thời, trống đồng Đông Sơn, với "ngôn ngữ" và "ngữ pháp" hoa văn Đông Sơn đó cũng thể hiện tư duy khoa học của người Đông Sơn, khi các nhà khoa học đã "đọc" được bức tranh toàn cảnh lễ hội Đông Sơn đó là thể hiện quan niệm vũ trụ sơ khai 3 tầng (tầng Trời - tầng Mặt Đất - tầng Dưới Mặt Đất) - 4 thế giới (Thế giới trên Trời - thế giới Mặt Đất - thế giới Dưới Mặt Đất và thế giới Dưới Nước) trong tâm thức Việt cổ hàng ngàn năm trước.

Trống Đông Sơn, là cả một bản tổng hòa ca tráng lệ của lịch sử - văn hóa - văn minh Việt Nam mà nhóm Bảo vật Quốc gia trống đồng Đông Sơn thuộc sưu tập Kính Hoa đã góp phần xứng đáng vào bản hòa ca đó./